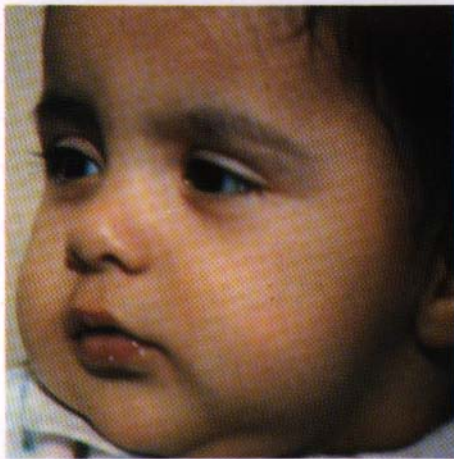

B İ Z İ M D Ü N Y A M I Z

ÇOCUĞUN EĞİTİMİ

(1-3 YAŞ ARASI)

AİLE ARAŞTIRMA KURUMU

BİZİM DÜNYAMIZ

2

Gündelik Hayata Kılavuz Dizisi

T.C.
BAŞBAKANLIK
AİLE ARAŞTIRMA KURUMU YAYINLARI
Genel Yayın No: 29
Seri: **Eğitim Serisi**

TEKNİK DANIŐMAN
İRFAN AYBOYLU

TEKNİK HAZIRLIK
YAZIEVİ İLETİŞİM HİZMETLERİ

DIZGI
BİRİM TESİSLERİ

RENK AYRIMI
ÇALI GRAFİK

Başbakanlık Basımevi – 1997 ANKARA

ÇOCUĞUN EĞİTİMİ 2

(1-3 yaş arası)

Şengül Genç

T.C. BAŞBAKANLIK
AİLE ARAŞTIRMA KURUMU

EDİTÖR
AHMET KOT

YAYIN KURULU

BAŞKAN
PROF. DR. SUNA BAYKAN

ÜYELER
AHMET KOT
DR. EROL GÖKA
DR. AHMET ERDEM

BİLİMSEL DANIŞMA KURULU
PROF. DR. ALEV ARIK
PROF. DR. KEMAL ÇAKMAKLI
PROF. DR. AYLAK OKTAY
DOÇ. DR. VEDAT BİLGİN
DR. BÜLENT ZÜLFİKAR

ÖNSÖZ

21. yüzyılın eşiğinde olduğumuz şu günlerde bütün dünyada her alanda önemli değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimlerden en fazla etkilenen kurumların başında aile gelmektedir.

Bütün toplumların vazgeçilmez temel kurumu, toplumsal istikrarın ve kültürel sürekliliğin teminatı olan aile, aynı zamanda toplumun yenilenmesinin de itici gücü olabilmelidir. Ailenin bu görevi başarabilmesi için devletin desteğine ihtiyacı vardır. Devletin aileye yardım etmesi hususu Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda açıkça ifade edilmiştir.

Aile Araştırma Kurumu, devletin aile konusundaki sorumluluğunun gereklerini yerine getirmek amacıyla kurulmuştur ve aileyle ilgili sosyal araştırmalardan sorumludur.

Elinizde bulunan yayın dizisi Aile Araştırma Kurumu'nun doğrudan Türk ailesinin hizmetine sunduğu çalışmalara bir örnektir. Çocuk eğitiminden sosyal güvenliğe kadar aile hayatının hemen her boyutunu kuşatan bu kitapların genç kuşakların eğitime anlamlı bir katkı sağlayacağına inanıyorum.

Işıl Saygın
Devlet Bakanı

İÇİNDEKİLER

9

ÇOCUĞUN SAĞLIĞI VE BAKIMI

Üst Giysileri 9 / Ayakkabıları 10 / Vücut Bakımı 11 / Uykusu 11
Beslenmesi-Çocuklarda Ağırlık ve Boy 12 / Diş Bakımı 15

16

TEMİZ HAVA

17

TELEVİZYON VE VIDEO

20

SAĞLIK KONTROLLERİ VE AŞILAR

21

ÇOCUĞUNUZ VE HASTALIKLAR

23

KAZALAR VE ALINACAK ÖNLEMLER

27

ÇOCUĞUN OYUN DÜNYASI

Hareket Etme İhtiyacı 28 / Hareket İhtiyacının Karşılanması 29
Oyun ve Oyuncak 30 / Oyunun Kazandırdıkları 34 / Tek Başına Oyun 35
Oyuncaksız Oyun 35 / Oyuncakların Nitelikleri

ÇOCUĞUNUZUN DIŞ DÜNYASI

Bağımsızlık Dönemi 39 / Çocuk ve Konuşma 41 / Zeka Gelişimi 45

Çocuk ve Merak 48 / Çocuk ve Vücudu 51 / Tuvalet Eğitimi 52

Çocuğun Korkuları 55 / Kıskançlık 57

Çocuğun Eğitiminde Cinsiyetin Önemi 59

Çocuğunuz ve İstekleri 61

ÇOCUĞUN SAĞLIĞI VE BAKIMI

Üst Giysileri

Çocuğunuz, yürümeye başladığı andan itibaren bir şeyler yapabilmenin sevincini taşımaktadır. Çevresini tanımak ister. Bu onun en doğal hakkıdır. Verebileceği zararı düşünerek ona gereksiz yasaklar koymamalı ve kişiliğini zedeleyecek biçimde onu azarlamamalı-sınız. Elbiselerini kirletip çamurlu sulara elini uzatabilir. Bu eylemin onun açısından hiçbir kötülüğü yoktur. Bu yüzden çocuğunuza, kirlendiği zaman sizi üzmeyecek elbiseler giydirin. Elbise her şeyden

önce rahat olmalı ve çocuğu kısıtlamamalıdır. Bırakın küçük afacan, abisinin ya da ablasının küçülmüş elbiselerini kirletsin, yırtsın. Pahalı elbiselerini özel günlere saklayın.

Ayakkabıları

Sağlıklı büyüme ve gelişme için çocuğunuzun vücudunun dik durması büyük önem taşır. Bu yüzden bu imkanı sağlayan ayakkabılar seçilmelidir. Giydireceğiniz ayakkabılar dar olup ayağı sıkmalı, sürüklenecek kadar geniş olmamalıdır. Kösele tabanlı deri ayakkabılar tercih edilmelidir. Ayakkabının eni, çocuğun ayağının eninden yarım santim geniş olmalıdır. Boyunun ise en az bir buçuk - iki santim uzun olması beklenir. Ayakkabının altı düz, burnu geniş olmalı ve çocuk ayak parmaklarını rahatça oynatabilmelidir.

Yeni olsa bile, başkalarının ayakkabılarını çocuğunuza giydirmeyin. Her çocuğun basma şekli farklı olduğundan, bir başkasının ayak biçimini almış ayakkabıları giydirmek sakıncalıdır.

Ayakkabı seçimi kadar çocuğunuzun yalın ayak dolaşması da önemlidir. Her gün en az bir saat yalın ayak dolaşmasına müsaade edin. Üşütmemek koşulu ile kışın odada, yazın ise çayırdaki veya kumda bir saat kadar yalın ayak gezmesine imkan sağlayın. Bu sayede ayak kasları daha sağlıklı biçimde gelişecek ve kuvvetlenecektir.

Vücut Bakımı

Çocuğunuza bir yaşından itibaren haftada hiç değilse bir kez banyo yaptırmalısınız. Banyo çocuğa sevdirmelidir. Zaten bir kez su da oynamayı sevmişse, güle oynaya banyoya girecektir. Üşütme-

yin, ama gereksiz yere de terletmeyin.

Yemeklerden sonra ellerini yıkamaya başından beri alışmalı, alıştırılmalıdır.

Tırnakları kısa kesilmelidir. Böylece hem diplerine pislik dolması önlenir hem de akranlarını tirmalaması imkanı ortadan kalkar.

Saçlarını ise banyodan sonra ve hiç değilse her sabah kalktığında fırçalamalısınız.

Uykusu

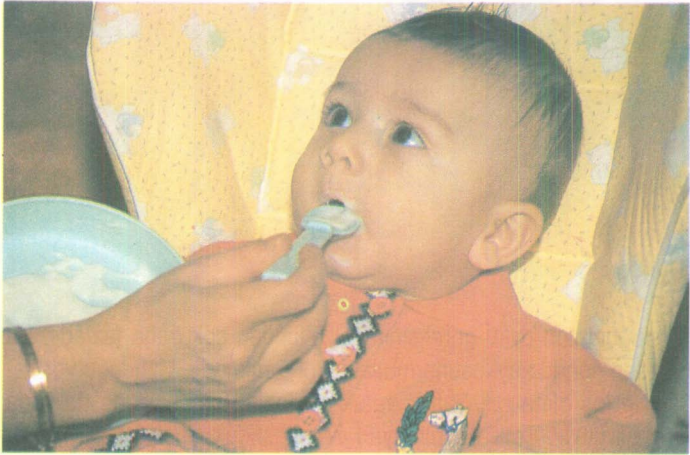
Çocuğunuzun uyku gereksinimi sizinkinden çok daha fazladır. Bu yüzden gündüz uykusuna mutlaka yer verilmez. Uyuduğu yer sakin ve loş olmalıdır. Yattığı yatak ne fazla yumuşak, ne de fazla sert olmalıdır. Şekli bozulmayan ve ortası çukurlaşmayan yataklar tercih edilmelidir. Yastık ise, yassı olmalıdır.

Çocuklar yetişkinlere göre daha çabuk ısınır ve terlerler. Örtüğünüz yorgan hafif olmalı, ama üşütmemelidir. Gene de üşüteceğinden korkuyorsanız, daha sıkı giydirebilirsiniz.

Çocuğunuzu asla günlük elbiselerle yatırmayın.

Ayrıca her gün başka bir saatte, ya da başka bir yerde yatırmamaya da özen göstermelisiniz. Bütün bunlar, çocuğun kendisinden beklenenleri anlaması ve yerine getirmesi, düzenli olmaya alışması açısından hayati önem taşır.

Çocuk, anne ve baba ile aynı yatakta yatırılmamalıdır. Böylece hem anne bağımlılığından daha çabuk kurtulur hem de cinsel güdülerini gereksiz yere kışkırtılmamış olur.

Beslenmesi

Bir yaşından itibaren çocukların büyümesi yavaşlar. Doğumdan üç yaşına kadar ortalama ağırlık ve boy artışına baktığımızda, bunu daha iyi gözlemleyebiliriz.

ÇOCUKLARDA AĞIRLIK

Doğumda 3-3,5 kg; 49-50 cm

Bir yaşında 10 kg; 75 cm

İki yaşında 12-13 kg; 85 cm

Üç yaşında 14-15 kg; 95 cm

Çocuğunuz, bir yaşından itibaren büyüme hızında meydana gelen bu yavaşlama nedeni ile, önceki aylara göre daha az acıktır. Önceki aylardaki kadar yemesi için zorlamamalısınız. Anne ve babaların çoğu, çocukları gayet sağlıklı olduğu halde, az yediğinden şikayet etmeyi pek severler. Önemli olan çocuğun tıka basa yemesi değil, yeterince besin almasıdır. Sizler gibi, küçük afacanın da iştahı değişebilir. Hareketsiz bir çocuk, yerinde duramayan bir afacan kadar iştahlı olamaz. Aslında çocuğunuz acıkıp acıkmadığını, doyup doymadığını sizden daha iyi bilir. Sürekli yemesi için zorlanan çocuklar, bu baskıdan dolayı gerçekten iştahsız olabilirler. Şişmanlığın sağlıklı olmak anlamına gelmediği, hatta zararlı olduğu unutulmamalıdır. Bunun tam tersi bir tutum olarak "nasılsa, acıktığında yer" düşüncesi ile, beslenme hafife alınmamalıdır. Vakitli vakitsiz ne bulursa onu yiyen, bir parça ekmek koparıp onu geveleyen ço-

cuk, normal bir beslenme düzenini tutturamaz. Ote yandan büyüklerin yemek saatini beklemesi için çocuk uzun süre aç bırakılmamalıdır. Sadece damak zevkini tatmin etmesi için pişirilmiş, besleyici değeri düşük yiyeceklerle beslenen çocuklar sağlıklı gelişemezler. İyi beslenmek, sadece açlığı gidermek değildir. Kalori açığını kapatmak ve besin öğelerini gerektiği miktarda almak ön planda gelmelidir.

Bir yaşından itibaren çocuğunuz, sizin yediğiniz yemeklerin aynısını yiyebilir. Ancak kendiniz için pişirdiğiniz yemekleri, çocuğunuzun da yiyebilmesi için az baharatlı ve az yağlı olmasına özen göstermelisiniz.

Kahvaltıda sofranızda yer alan bütün yiyeceklerden gönül rahatlığı ile ona da verebilirsiniz. Öğle ve akşam yemeklerinde ise her türlü çorba, etli sebze yemeği, ızgara ya da suda pişmiş köfte, taze ve kılçıksız olmak koşulu ile balık gibi yiyecekleri yiyebilir. Daha ileriki yaşlarda da, aynı şekilde beslemeye devam edebilirsiniz.

Bir öğündeki yemek miktarından çok, yemeğin çeşidine önem verilmelidir. Çocuk her çeşitten azar azar yese bile, ihtiyacını giderebilir. Yemeklerin yanında salata, yoğurt veya sütlü bir besin maddesi bulundurulmalıdır. Bu yaşlardaki çocukların günde en az iki bardak süt veya yoğurda ihtiyaçları vardır. Çocuğunuz, sütü sevmiyorsa muhallebi, sütlaç gibi besinler verebilirsiniz. Sütü kaynatmanız mikropları bertaraf etmeniz açısından önemlidir.

Kahvaltıda reçel yerine kana daha kolay karışan pekmez ya da bala öncelik verilmelidir. Çorbalar beslenmede büyük öneme sahiptir. Bu yüzden imkanlarınız elverdiği takdirde, çorbalarınızı etsuyu ile hazırlamaya gayret etmelisiniz. Etsuyu yoksa, pişireceğiniz

çorbalara havuç, kemik, domates, maydanoz veya haşlanmış nohut katabilirsiniz.

Yiyecekleri hazırlarken az su ile pişirmeli, pişirme işlemi ise kısa tutulmalıdır.

Çocuğunuzun her gün meyve yemesi çok yararlıdır. Çiğ meyveler kompostodan çok daha faydalıdır. Meyve sularını ise bekletmeden içirmek gerekir. Gazoz, kola gibi suni içecekler yerine ayran ve meyve suları tercih edilmelidir.

Çocuğunuz bir yaşından sonra kendi başına yemek yemeye gayret gösterir. Onu bu çabasında desteklemelisiniz. Bu davranışı, kendi sorumluluğunu üstlenme yolunda atılmış önemli bir adımdır. Başardığını görmek, kendine olan güvenini pekiştirecektir.

Diş Bakımı

Bir yaşını dolduran çocukta genellikle sekiz diş çıkmıştır. Süt dişleri diye isimlendirdiğimiz bu dişler toplam 20 tanedir. 2,5-3 yaşına kadar bu dişler tamamlanır.

Bazı anneler nasıl olsa değişecek diye süt dişlerinin bakımına özen göstermeyi ihmal ederler. Bu yanlış bir davranıştır. Çünkü süt dişlerinin biri çürüyünce, bu çürük diğer dişlere de yayılır. Bununla birlikte oluşmaya başlayan kalıcı dişler de zarar görür. Bu nedenle süt dişlerinin bakımı ihmal edilmemelidir.

Dişlerin çürümesine yol açan, diş aralarında kalan şekerli ve unlu yiyecek artıklarıdır. Şekerlemeler; çikolata, gofret gibi tatlı yiyecekler dişlerin baş düşmanıdır. Bu demek değildir ki, çocuklar bun-

lardan hiç yemesin. Dozunu iyi ayarlamak şartıyla her türlü besinlerin tadına bakılmalıdır. Ancak bu tür yiyecekleri yedikten sonra, özellikle yatmadan önce dişlerin fırçalanması, çürükleri önleme açısından önemlidir. Diş fırçalamayı çocuklara bu yaşlarda öğretmek gerekir. Bu işlemi oyun şeklinde öğretmeye başlarsak, zamanla bir alışkanlık halini alacaktır.

Bilinmeden verilen antibiyotiklerin de diş sağlığı açısından zararı olabilmektedir. Hiçbir zaman doktora danışmadan ilaç kullanmamasınız. Bu yaşlarda diş doktoruna giderek küçük çürükleri zamanında tedavi ettirmeniz gerekir. Böylelikle çocuğunuz, diş doktorunun koltuğuna oturmaya da alışacaktır.

Temiz Hava

Çocukların hiçbiri kapalı yerlerde olmayı sevmez. Ancak anneler üşütür, hastalanır korkusuyla hava durumunu uygun görmedikleri zaman çocukları evde tutmayı tercih ederler. Oysa çocuğun her

zaman temiz havada serbestçe oynamaya ihtiyacı vardır. Bu nedenle çocuğunuzu her mevsimde açık havaya çıkarmanız gerekir. Çocuk yazın günün büyük kısmını, kışın ise bir iki saatini dışarıda hareket ederek geçirmelidir. Çocuğun temiz hava ihtiyacı sadece dışarıda karşılanmaz. Evin havasının temiz olması çok daha önemlidir. Çünkü çocuk ne kadar çok dışarıya çıkarılırsa çıkarılsın, zamanının çoğunu yine evde geçirir. Ancak ev havalandırılırken hava cereyanına da dikkat etmek gerekir.

Sigara alışkanlığı da çocukların sağlıkları açısından önemli olan bir başka sorundur. Büyüklerin devamlı sigara içtikleri yerde kalan çocuklarda solunum yolu hastalıklarına karşı direnç zayıflar. Çabuk ve kolay hastalanırlar ve geç iyileşirler. Özellikle çocuklarımızı düşünerek onların yanında sigara içmemeye ve mümkünse kendimizi düşünerek de hiç içmemeye gayret göstermeliyiz.

Televizyon ve Video

Televizyon ve video gibi elektronik aletler evlerimize girdiğinden beri bizi de karşılarında adeta esir almışlardır. Hem göze, hem de

kulağa hitap ettikleri için iyi bir eğlence ve eğitim aracı olan bu araçlar, dikkatli kullanılmadığı zaman çocukların sağlıklı gelişmesini engellerler. Her gece saatlerce veya gün boyu televizyon seyreden büyükler, birbirleriyle ve çocuklarıyla olan ilişkilerini derinleştirme ve güzelleştirme imkanını da azaltmaktadırlar. Saatlerce televizyon seyretmek, çocuklara büyüklerden daha çok zarar verir. Çocuk yaşına ve gelişimine uygun olmayan programları izlediğinde gördüğü resimlerin ve seslerin anlamını kavrayamaz. Bu da onu huzursuz eder. Özellikle gürültülü, kavgalı sahneleriyle, küfürlerle dolu filmler çok daha zararlıdır. Bu yüzden korkuları olan bir çocuğun bu sahnelerle, korkuları daha da artarak uyku düzeni bile bozulabilir.

Devamlı televizyon seyreden çocuk, oyun oynama ve kendi kendine araştırmalar yapma imkanlarını da yeterince değerlendiremez. Televizyon, çocuğun ne bizimle olan ilişkisinin, ne de diğer uğraşlarının yerini almalıdır. Bu yüzden çocuğunuza televizyon veya video seyrettirirken şu hususları da göz önünde bulundurmak gerekir:

- *Izleyecekleri filmler konu ve işleniş açısından çocukların rahatlıkla anlayabileceği şekilde olmalıdır.*
- *Çocuk uzun süre ve aralıksız televizyonun önünde oturtulmamalıdır.*
- *Çocuğun izleyeceği program ve filmlerdeki olay, kahraman ve tiplerde olumlu özellikler ağırlıkta olmalıdır.*
- *Çocuklar yalnız başlarına televizyon seyretmemelidirler. Ian çocuk, korku veren ve anlayamadığı sahnelerde kimseye bir şey soramaz. Çocukla filmde izlediği sahneler ve sözcükler hakkında konuşmak gelişimi*
- *Çocuk, televizyonu yakından seyretmemeli, rahat edebileceği bir şekilde oturtulmalıdır. Böylece gözlerinin, kas ve kemik yapısının bozulması önlenmiş olur.*

Sağlık Kontrolleri ve Aşıları

Çocuğın bu dönem boyunca düzenli olarak altı ayda bir sağlık kontrolünden geçmesi gerekir. Bu kontroller her sağlıklı çocuk için gereklidir. Çocuğunuzu doktora götürmek için hastalanmasını beklememeniz gerekir.

Çocuğın düzenli bir şekilde sağlık muayenelerine götürülmesi sayesinde, ebeveyn ve çocuk için büyük üzüntü olabilecek sakatlıkların ve hastalıkların önceden ortaya çıkarılması mümkün olur. Sağlık problemlerinin zamanında ortaya çıkması, tedavi açısından büyük önem taşır. Bu muayeneler sırasında doktor, çocuğın normal bir fiziksel ve zihinsel gelişim gösterip göstermediğini kontrol eder.

Çocuğunuzu tehlikeli hastalıklara karşı korumanın en iyi yolu aşılmasının zamanında yapılmasıdır . Çocuk bir yaşını dolduruncaya kadar aşılmasının tamamlanması gerekir. Bunlar verem, çocuk felci, difteri, tetanoz, boğmaca ve kızamık aşılardır. Bu aşılardan bazıları belirli aralıklarla tekrarlanır. Bu nedenle aşığı bir kere yaptırap bırakmak çocuğı hastalıktan korumaz. O halde aşıları zamanında ve eksiksiz olarak yaptırmak şarttır.

Çocuğunuzun aşılarını bir yaşına kadar düzenli olarak yaptırdıysanız 1,5 yaşına geldiğinde karma aşı ile çocuk felci aşılarının tekrarlanmasının zamanıdır. Aynı aşılar 3 yaşında tekrar yapılır.

Aşı yapıldıktan sonra çocuğunuzda huzursuzluk ve ateş görülebilir. Ateşini düşürmek için elbiselerini çıkartın. Koltuk altlarına, kasıklarına, boynuna ve alınına ıslak veya sirkeli bez koyun. Bu süre içinde bol miktarda sulu gıdalar verin.

Çocuğunuz ve Hastalıkları

Çocuğunuzun hastalanmaması için elinizden gelen her türlü tedbiri mutlaka almaya çalışırız. Ancak gene de hastalanabilir. Hasta olan bir çocuk, görünüş ve davranış itibariyle bir takım değişiklikler gösterir. Bu değişiklikler bazı hastalıkların habercisidir. Her hastalığın belirtisi aynı değildir. Bu konuda size düşen görev, hastalık belirtisi sayılabilecek değişikliklerin farkına varmaktır. Hastalık belirtilerinin neler olduğunun bilinmesi, hastalıkların hemen başında fark edilerek tedavi edilebilmesi yönünden önemlidir. Hastalık belirtileri genel olarak şunlardır:

Ateşin yükselmesi ve buna bağlı olarak;

Üşüme ya da titreme

Halsizlik ve yorgunluk

İştahsızlık

Terleme (ısının çabuk düşmesi halinde)

Kalp atışlarında ve solunumda hızlanma

Baş ağrısı ve durgunluk

Huzursuzluk ve uyku bozuklukları

- Gözlerin sulanması, kızarması ve çakmak çakmak görünmesi
- Uyku hali
- Boğaz ağrısı, boğazın şiş ve kızarık olması
- Sesin kalınlaşması, kısılması, hırıltılı konuşma
- Bulantı, kusma, ishal
- Boyun veya sırt ağrıları
- Baş, kulak, göğüs, karın ve eklem ağrıları
- Deride kızarıklık, döküntü, leke veya kabarcıklar
- Havale
- Huzursuzluk ve sinirlilik

Bu sayılan belirtiler hastalığın teşhisi için elbette ki yeterli değildir. Hele kendinize göre karar verip ilaç kullanmak, yapmamanız gereken ilk davranıştır. Önemli olan telaşa kapılmadan, yapmanız gerekenleri programlamaktır.

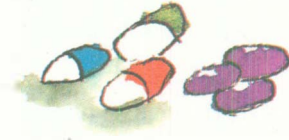
Eğer çocuğunuz yuvaya gidiyorsa her ihtimale karşı göndermemeli, evde bakmalısınız. Çocuğu rahat edeceği bir yere yatırarak termometre ile ateşini ölçmelisiniz. Ateş 38 dereceden fazla ise yüksek demektir. Bu durumda çocuğunuza kalın giysiler giydirmeyin, sıcak olmayan bir yerde yatırmaya çalışın. Çocuğun havale geçirmesinin sakıncalı olduğunu düşünerek, ateşinin çok fazla yükselmemesine çalışılmalıdır. Her şeye rağmen çocuğun ateşi 40 dereceden yüksekse, ıslak bir çarşafa sarmak veya ılık suya sokmak gerekir.

Genel olarak bulaşıcı hastalıklar, birkaç gün süren ateşle birlikte vücudun çeşitli yerlerinde beliren kırmızı lekelerle ve halsizlikle başlar. Böyle bir durum söz konusuysa, hemen bir doktora gitmelisiniz.

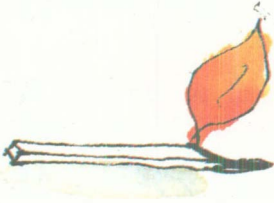
Bu yaşlardaki çocuklar olgunlaşmamış meyve, aşırı miktarda pasta veya çikolata nedeniyle ishal olabilirler. Ayrıca hastalığının çeşidine göre ishal veya kusma görülebilir. Başlangıçta hafif görülen bir ishal, zamanla tehlikeli bir hale gelebilir. Böyle durumlarda çocuğun midesini dinlendirmek gerekir. İshal ve kusma nedeniyle vücuttaki su kaybı fazlalaşır. Bu su kaybını, sulu gıdalar vererek telafi etmek şarttır. Bunun için çocuğa azar azar ve sık sık su, çok az şekerli açık çay verilmelidir. Bunların yanında ayran, meyve suları, yağsız çorbalar, pirinç lapası, yoğurt, patates haşlaması gibi gıdalar verilmelidir.

Çocuklar genellikle hastalıkları sırasında çok hassas olurlar. Bu nedenle iyileşmesi için yaptığınız tedavi ve bakımda güçlükler çıkarabilir, huysuzlaşabilir ve korku gibi tepkiler gösterebilir. Hastalık sırasında özenli bir tedavinin yanı sıra, çocuğunuza en iyi ilaç, sizin anlayışlı ve sevgi dolu tavırlarınızdır.

Kazalar ve Alınacak Önlemler

İlaçlar ve zehirlenmeler: Çocuklar, şekere benzeterek yutukları ilaçlardan veya bilmeden içilen temizlik maddeleri ve böcek ilaçları gibi şeylerden zehirlenebilirler. Bunları engelleyebilmek için bu tür zararlı maddeleri ve ilaçları, çocukların erişemeyeceği yerlere koymak gerekir. Ayrıca beklemiş bayat yiyecekleri yedirmekten de kaçının.

Yanmalar: Ocak üzerinde veya başka bir yerde çocuğun erişebileceği şekilde içinde kaynar su, süt veya yemek bulunan tencere ve tavaları kesinlikle bırakmayın. Ortalıkta bulunan kibritleri yakmayı deneyebilir; yürürken sobanın üstüne düşebilir; elektrik prizlerine fişleri veya başka cisimleri sokmaya çalışabilir. Bütün bu

tehlikeleri gözönünde bulundurarak gerekli önlemler alınmalıdır.

Düşmeler: Çocuğunuz açık bırakılmış bir pencereden veya balkondan sarkarak düşebilir. Bu nedenle pencerelerin önüne veya balkona, üzerine tırmanabileceği eşyaları koymayın. Pencereleri, çocuğunuz odada yalnızken, açık bırakmayın. Balkon demirlerini yükseltin.

Boğulmalar: Çocuğunuz naylon torbalarla oynarken, bunları başına geçirmekten zevk alır. Bu tehlikeli bir oyundur. Naylon torba ağzına, burnuna yapışarak boğulmasına sebep olabilir. Yine bunun gibi çamaşır ipi, kemer türü eşyalarla da aynı tehlike söz konusudur.

Evde tüpgaz ve havagazı ile çalışan araçlarda gaz kaçağı olmasına dikkat edin. Bu araçları kullandıktan sonra ana musluğu da kapatın. Çocuklar bu tür araçların düğmeleriyle oynamayı çok sever. Sık sık bu düğmeleri kontrol edin.

Evdeki su dolu kaplar, kazanlar yine çocuklar için tehlikelidir. İçlerindeki su az bile olsa boğulmasına sebep olabilir. Bunları çocukların erişemeyeceği yerlerde bulundurun.

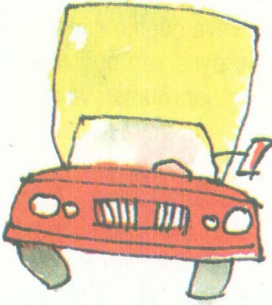
Nefes borusu, kulak ve buruna yabancı cisim kaçması:

Çocuklar bu yaşlarda para, boncuk, misket veya düğme gibi küçük cisimlerle oynarken bunları ağızlarına sokarlar. Bunları veya yemeleri için verdiğiniz leblebi, fındık veya fıstık gibi yiyecekleri soluk borusuna kaçırabilirler. Ayrıca bu maddeleri burun deliklerine ve kulaklarına sokarlar. Bu da onların boğulmalarına neden olabilir. Bu yüzden söz konusu cisimleri oyuncak olarak vermeyin. Oyuncaklarında böyle küçük parçalar olmamasına dikkat edin. Bir şeyler yerken yanında olun, yatarak yememesine ve ağızına büyük lokmalar almamasına dikkat edin.

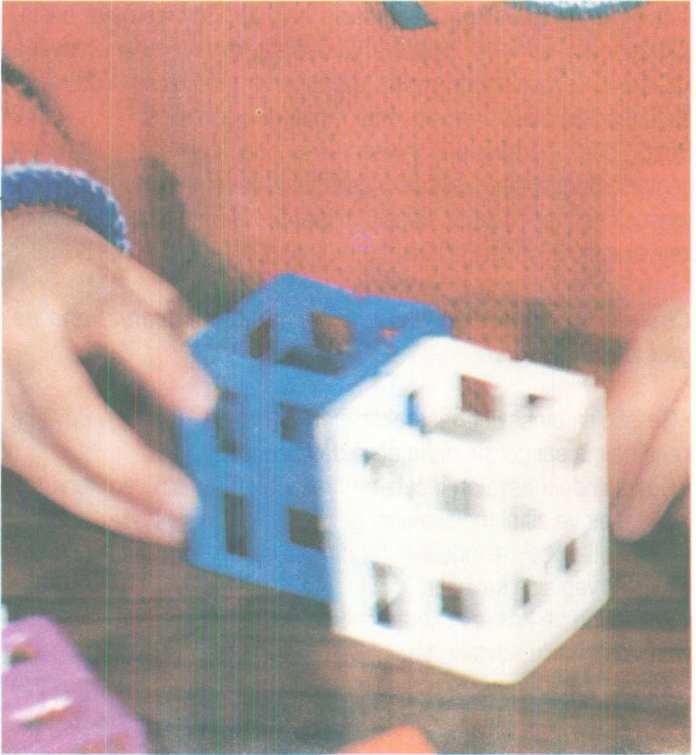
Kesici, batıcı ve yaralayıcı araçlar: Çocuklar büyüklerini taklit etmeye çok meraklı ve araştırmacı oldukları için bıçak, makas, torna-

vida gibi aletlerle oynarlar. Bu şekilde oynarken bir yerlerine batırabilirler veya kesebilirler. Ortada bırakılan iğne, tıg, şiş gibi malzemeler de aynı oranda tehlikelidir. Bu tür eşyaları kesinlikle ortada bırakmayın ve onların erişemeyecekleri yerlere koyun.

Trafik kazaları: Çocukların araba içindeki yeri arka koltuktur. Çocuklarınızın güvenliği açısından bu kurala hiçbir zaman uymamazlık etmeyin. Çocuklar için asıl tehlike, yaya olarak katıldıkları trafiktir. Ona trafikte uyması gereken kuralları en güzel, kendimiz göstererek öğretebiliriz. Çocuklar anne babalarını taklit ederek öğrenirler. Çocuklar oyunla öğrendiklerini daha iyi akillarında tutarlar. Trafik kurallarını bir oyun şeklinde öğretmeyi deneyebiliriz.

ÇOCUĞUN OYUN DÜNYASI

Hareket Etme İhtiyacı

Yetişkinler gibi çocuğun da hareket etmeye ihtiyacı vardır. Doğduğundan beri bu ihtiyacını gidermek için, yattığı yerden başını kaldırma, göğsünü kaldırma, ellerini, kollarını, bacaklarını hareket ettirme, dönme, emekleme gibi davranışları kazanır. Bütün bunlar kaslarının yeterli olgunluğa ulaşmasına bağlıdır. Emeklemeye başladıktan sonra, sırasıyla destekle yürüyebilir, eşyaya tutunup ayağa kalkabilir, kendi başına ayakta durabilir ve yürüyebilir. Yürümeye başlamasıyla diğer hareketleri de rahatlıkla yapabilir.

Sözü edilen hareketlerin gelişme hızı çocuktan çocuğa farklılık gösterir. Bunun için başkasının çocuğuna bakarak bir karşılaştırma yapmak yerine, çocuğun önceki aylardaki durumu ile bugünkü düzeyi arasındaki farklılığa dikkat etmek gerekir.

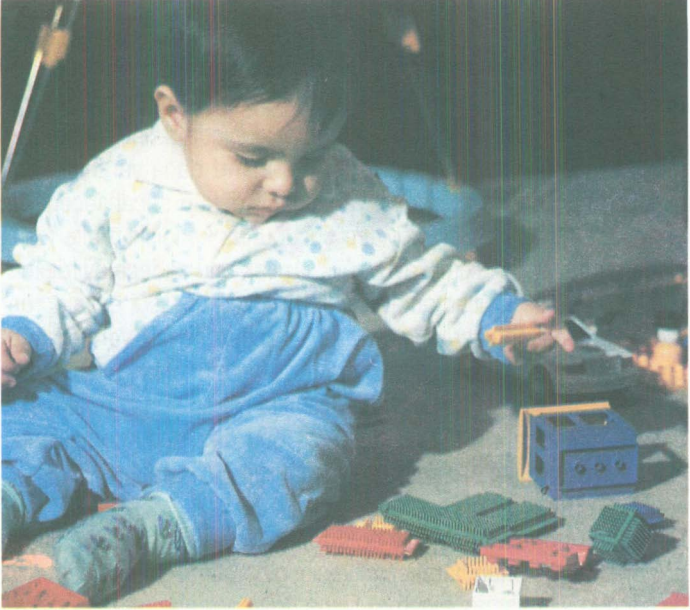
Çocuğunuzun hareket etme ihtiyacını karşılamanız, ona ne gibi yararlar sağlar:

- Geliştiğini, bir şeyler başarabildiğini kendisi de fark eder. Böylece kendine güveni gelişir, daha etkin davranışlar sergiler.
- Çevresindeki eşyaları inceleme fırsatı bulduğu için yeni tecrübeler kazanır ve zihni melekelerini geliştirir.
- Hareketleri çevresindekiler tarafından takdir edildiğinde, olumlu bir kişilik yapısına kavuşur.
- Vücudunu ve kaslarını kontrol altına alabilir ve inisiyatif geliştirme yönünde olumlu adımlar atar.
- Kendi kendini meşgul etmesini, oyalamasını öğrenir ve böylece çevresindekilerin sürekli kendisi ile ilgilenmesini beklemez.

Hareket İhtiyacının Karşılanması

Bu konuda yapabileceğiniz en büyük yardım, çocuğa serbest hareket etme imkanını tanımanızdır. Sürekli olarak "dur, otur, elleme" gibi komutlarla onu sindirmek yerine, evin içinde rahat hareket etmesine imkan verecek değişiklikleri yapmanız daha yararlıdır. Bunun için çocuğa rahatça oynayabileceği, döküp saçabileceği bir yer ayarlamanız gerekir. Böylece çocuğunuz kendisinin aile içerisinde bir değer taşıdığını kavrayabilir. Ancak onu sadece ayırdığınız oyun mahalli ile kısıtlamamalısınız. Zarar verebileceği eşyaları ortadan kaldırdıktan sonra evde rahatça gezmesine izin vermelisiniz. Gene de ufak tefek kırıp dökmelere göz yummalısınız. Oynadığı şeyleri zorla elinden almaktansa dikkatini başka yönlere çekmeye gayret göstermelisiniz. Sert davranıp onu öfkelenmemelisiniz. Neden böyle yaptığınızı anlayamayacağı için huysuzlanır.

Çocuğunuzun parka, bahçeye götürmeniz veya en azından sokağa çıkarmanız bile onun hareket ihtiyacını gidermek açısından önemlidir. Bunun için zaman ayırın. Oyuna doymasına fırsat tanıyın, zaten bir süre sonra yorulacaktır. Hareketlerini denetleyin, ama kısıtlamayın. Gözünüz üzerinde olsun, ama gereksiz müdahalelerden de kaçının. Çocuğunuz yardıma ihtiyacı olduğunu size belli eder ve yardımınızı kabullenir. Yardım edin, ama asla onun sorumluluklarını üstlenmeyin.

Oyun ve Oyuncak

Çocuk, yaşamın gereklerini ve toplumun kendisinden beklediklerini oyun yolu ile öğrenir. Büyüdüğünde sürdüreceği uğraşlara, üstleneceği rollere oyun sayesinde hazırlanır. Oyunda büyükleri taklit ederek öğrenir, onların dünyasına ısınır, onlar gibi olmaya çabalar. Bu nedenle çocuk oyuncakları genellikle yetişkinlerin uğraştıkları işlerin tekrarı gibidir. Ancak oyun başlı başına taklit değildir; aksine çocuk, büyüklerden gördüklerine kendi iç dünyasını da katar. Kendi beklentilerini, üzüntülerini oyun yolu ile dile getirir.

Oyunun çocuklara sağladığı yararları şöylece sıralayabiliriz:

- *Oyun, çocuğun bedensel gelişir. Açık havada oynarken gerekli oksijeni alır, iştahı artar ve bunun sonucunda daha rahat uyar.*
- *Oyun, çocuğun tüm kaslarını geliştirir. ketlerinde çeviklik na almasına ve gerekli biçimde kullanmasına yardım eder.*
- *Oyun, çocuğun enerji fazlasını boşaltmasına vèsile olur, gerilimini azaltır. Zararlı maddeleri terleme yolu ile atmasına imkan sağlar. Böylece gereksiz saldırganlıkları da önlenir.*
- *Oyun, çocuğun kavrama ve mantıklı düşünme gücünü geliştirir. mesine yardımcı olur. Merak duygusunu giderir. Çevreye uyum sağlamasını kolaylaştırır.*
- *Oyun, çocuğun dil gelişimine faydalıdır. Çocuk, bu sayede yeni kelimeler cümle kurma, düşüncelerini rahatça açıklama yeteneği gelişir.*
- *Oyun çocuğun problem çözme yeteneğini geliştirir. yönlendirmeyi ve dikkatini bu amaç doğrultu-*

sunda toparlayabilmeyi öğrenir. Ortaya çıkan sorunlara değişik çözümler aramaya başlar.

• Oyun, çocuğun karar verme yeteneğini geliştirir. Çocuk oyun sırasında düşünür, nasıl oynayacağı konusunda planlar yapar ve her şeyin önemlisi

• Oyun, çocuğun hayal gücünü geliştirir; dünyalara, yeni ufuklara yöneltir.

• Oyun, çocuğa mutlu olmayı öğretir. Sevinç hazzın tadına vararak, rahatsız edici duygularından arınmasına aracılık eder.

• Oyun çocuğun kendini tanımasına, becerilerini açığa çıkarmasına yardımcı olur. Girişken, cesur ve kendine güveni gelişmiş luşturmasına katkıda bulunur.

• Oyun sırasında çocuk kendi cinsinin bireylerini taklit ederek adeta ilerideki hayatını prova eder. Anne ya da babalığa hazırlanır.

Çocuk arkadaşları ile oynarken yukarıdakilere ek olarak şu davranışları geliştirir:

• Çevresindeki bireylerin davranışlarındaki ve tepkilerindeki farklılıkları görerek, bu farklılıkları olduğu gibi kabullenmeyi öğrenir. Uyumlu ilişkiler kurmaya yönelir.

• Sıra beklemeyi, başkalarının da ihtiyaçları olduğunu kavrar. Sıra beklemeyi, başkalarının haklarına saygılı olmayı, paylaşmayı ve dayanışmayı öğrenir.

• Kurallara saygılı olmayı ve onları çiğnememesi gerektiğini öğrenir.

• Doğru-yanlış, güzel-çirkin gibi kavramları geliştirir.

• Gerçekçi bir kişilik yapısı oluşturma yolunda adımlar atar. Bazı konularda kendisinden daha becerikli arkadaşlarının olabileceğini kabullenir; böylece yerine göre önder, yerine göre de üye olmayı öğrenir.

Oyunun Kazandırdıkları

Çocuk bir yaşından itibaren çevresindeki her şeyi keşfetme çabası içerisinde. Evin içinde kendine ilginç gelen her şeye uzanır. Kendince denemeler yapar. Aynı şeyleri defalarca tekrarlar ve bu tekrarlar sayesinde öğrenir. Oyuncaklarını ya da eline geçirdiği diğer eşyaları birbirine vurur, çıkardıkları sesleri inceler. Çocuğun bu merakı giderilmeli, hatta teşvik edilmelidir. Tabii eline verilen eşyaların kırılır cinsten olmamasına özen gösterilmelidir.

Bir buçuk yaşından itibaren çocuğunuz, etrafındaki kişilerin kendisine yönelik olarak oyun amacı ile yaptığı basit hareketleri taklit edebilecek düzeydedir. Bu nedenle parmak oyunları ve ufak hokkabazlıklardan büyük zevk alır ve bunları kendisi de taklit etmeye çalışır. Ayrıca büyüklerin davranışlarını da taklit eder, örneğin siz gazete ya da kitap okurken, o da aynı çabayı gösterir.

Bu yaşlarda çocuklar, ellerine verilen gazete ve dergileri buruşturmayı ve yırtmayı pek severler. İki yaşından itibaren çocuklar büyükleri taklide dayanan oyunlara yönelirler. Hayal gücü gelişmiştir. Oyuncaklarını da canlı birer birey olarak algırlar. Bu sizi ürkütmemelidir; çünkü o da bebeğine aynen sizin ona davrandığınız gibi davranmaktadır. Eşyalara değişik nitelikler atfeder; örneğin bir kibrit kutusunu araba yapabilir. Boş bir çay tabağından yemek yiyebilir. Kız ise anne; erkek ise baba olur, ya da bakkallığa soyunup satış yapar.

Çocuğunuz sizden gördüklerini aynen oyuncaklarına ve oyun aradaşlarına yansıtır. Bu yüzden dikkatli davranırsanız ve iyi bir gözlemci iseniz kendi hatalarınızı gözlemleyebilirsiniz. O da bebe-

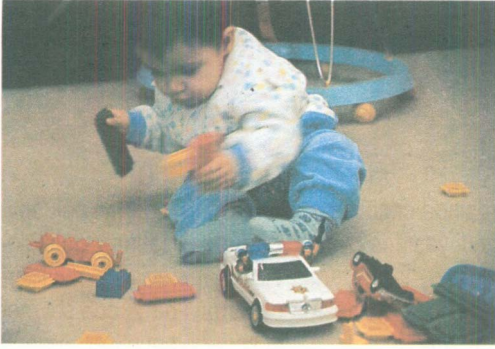
ğini sizin onu azarladığınız kadar azarlayacak, ama öte yandan sizin onu sevdiğiniz kadar sevecek, sizin ona iyi davrandığınız kadar iyi davranacaktır.

Tek Başına Oyun

Bir ila üç yaşları arasında çocuklar akranları ile oynamayı pek sevmezler. Örneğin kendi yaşında çocuğu olan bir misafiriniz geldiğinde, çocuğunuz onunla oynamaktansa sizin yanınızda kalmayı tercih eder. Bunun nedeni, kendi başına oynamayı daha çok sevmesinde yatmaktadır. Yaşıtlarının oyunlarını sadece seyreder. Akranının ya oyuncağını elinden alır ya da saçını çeker. Aldığı oyuncağı geri vermek istemez, benim diye çekiştirir. Müdahale edildiğinde ise ağlar. Müdahale etmekte aceleci davranmayınız, ancak gene de ısırmak, ya da saç yolmak gibi davranışları engellemelisiniz. Yapacağınız en olumlu müdahale, çocuğun dikkatini başka yönlere yönleltmektir. Bu yaşta oyuncağını paylaşmasını beklememelisiniz.

Oyuncaksız Oyun

Anne ve babalar çocuklarına pahalı oyuncaklar almayı pek severler. Bunlar genellikle çabuk bozulabilen ve kırılan oyuncaklardır. Çocuk oyuncağın pahalı olmasına değil, kendisine açtığı imkanlara önem verir. Bu oyuncakla merakını giderebilmeli, yeni oyunlar üretebilmelidir. En pahalı oyuncağı bile merakını gidermek için söküp takar. Bu yüzden oyuncak alırken pahalı olup, sizi tatmin etmesine değil, kullanışlı ve dayanıklı olmasına öncelik tanıyın.

Oyuncakların Nitelikleri

- Oyuncak, çocuğun merakını, hayal gücünü ve problem çözme yeteneğini geliştirici, teşvik edici nitelikte olmalıdır. Çocuk aldığınız oyuncuğı söküp takabilmeli, kendince oynayabilmeli ve bu oyuncakla yeni oyunlar üretebilmelidir.
- Oyuncak, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun olmalıdır. Çocuk oyuncuğı rahatlıkla tutabilmeli, kavrayabilmeli ve taşıyabilmelidir.
- Oyuncak sade olmalıdır. Fazla şatafatlı ve küçük parçalı oyuncaklar çocuğu bıktırır.
- Oyuncak sağlam ve kullanışlı olmalı, boyaları dökülmemelidir. Kolay temizlenebilmelidir.
- Oyuncak sivri uçlu ve kesici olmamalıdır.

Yararlı Oyuncaklar

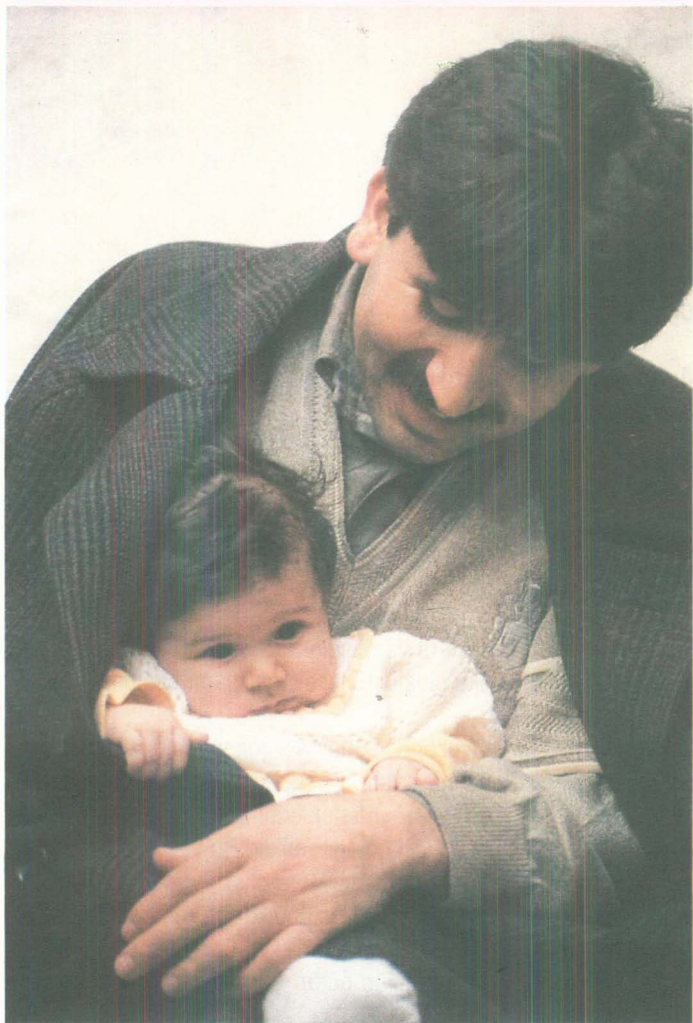
Küçük- büyük toplar
Tahta parçaları
Parçalı boz-yap oyunları
Küpler ve boz-yap tahtaları
İtilip çekilebilen oyuncaklar
Bebekler
Üç tekerlekli bisiklet

**Ayrıca çocuğun yaratıcılığını teşvik için evdeki eski eşyalar-
dan da faydalanılmalıdır:**

Eski dergiler, gazete kağıtları
Yuvarlak kartonlar
Yumurta kartonları
Sigara paketlerinin yaldızları
Plastik bardak ve kutular

Bu tür maddeleri çocuklara vereceğiniz zaman, mutlaka temizlenmiş olmasına ve tehlike oluşturabilecek kısımların bulunmamasına özen göstermelisiniz.

Çocuğunuzun kum havuzunda oynaması çok yararlıdır. Kum havuzu çocuğun hayal gücünü artırır. Çocuk kumdan yaptığı şatolarla uzun süre oyalanır, rahatlar, yeteneklerini geliştirme fırsatı bulur. Toprakla oynamak çocuk için çok önemlidir. Bu yüzden onu oynamaya götürürken mevsim şartlarına göre giydirin ve kirletebileceği elbiselere öncelik tanıyın. Birakın üstünü, başını rahatça kirletsin, çamura bulansın. Yorulsun; yorulup acıksın. Banyo yaptırın ve yemeğini yedirin. Dostça bir gülüş bütün bu çabalarınızı ödüllendirmeye yetecektir.

ÇOCUĞUNUZUN DIŞ DÜNYASI

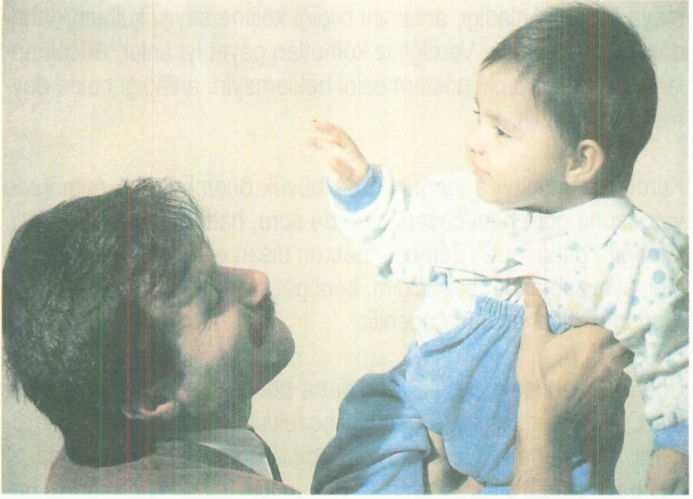
Bağımsızlık Dönemi

Yürümeye ve konuşmaya başlaması ile birlikte çocuğunuz bu davranışlarını size ve başkalarına göstermek isteyecek, takdirinizi kazanmaya çalışacaktır. Yürümeyi başlangıçta hiç de beceremediği halde elinizden tutmanızı istemez. Bu davranışı ile adeta bağımsızlığını ilan etmiş gibidir. Evin içinde her yeri dolaşır, çekmeceleri boşaltır. Böylece becerilerini sergilemekte ve dış dünyayı keşfetmektedir. Her şeyi denemek ister, ama tehlikelerden habersizdir. İlaçların tadına bakar, ya da prizlere elini sokmayı dener. Oyuncakları ile değil, günlük eşyalarla oynamaya bayılır. Her şey onun için bir oyuncak, her davranış bir oyundur. Bağımsızlığına düşkün olduğu kadar size bağımlıdır da. Bağımsızlığı denemekte, ama bunu yaparken bile ilginizi beklemektedir. İhtiyaçlarını karşılamasını bekler; bu onun için gayet doğaldır, ama bazı davranışlarını kısıtlamanızı anlayamaz. Adeta sizi yönetmek ister. Bunu başaramayacak olursa, ağlayarak ve bağırarak tepki gösterir.

Bu tür inat ve hırçınlıklar gelip geçicidir. Bunu huy edinmesinden korkmanıza gerek yoktur. Ona üstünlük taslamayın, ama karşısında çaresiz de kalmayın. Ona güven vermeye çalışın. Otoritenizi hissetsin, size güvensin, ama bağımsızlığını kısıtlamayın. Bu size zor gelebilir ama, en canlı örneği sizsiniz. Anne ve babanız sizin kişiliğinizde bunu gerçekleştirmişse, sizin de başaramamanız için bir neden yoktur.

Her dönem için geçerli olduğu gibi, bu yaş çocuklarının da yaptığı her olumlu davranış desteklenmeli ve hiç bir zaman güveninin sar-

sılmasına izin verilmemelidir. Bu yaşlardaki çocukların kendi kendine giyinmek için büyük çaba gösterdikleri gözlemlenir. Yemek yeme konusunda da aynı durum söz konusudur. Bütün bu davranışlar, bize çocuğun sorumluluk yüklenme konusundaki isteğini gösterir. Ortalığı dağıtıp kirletebileceği endişesiyle bu isteğinin engellenmesi yerine, uygun koşullar hazırlanarak kendisinin yapabileceği sorumluluklar verilmeli ve gösterdiği başarı karşısında teşvik edici sözlerle yüreklendirilmelidir.

Çocuk ve Konuşma

Bir yaşından itibaren çocuğunuz kelimeleri yerli yerinde kullanmaya başlar. Başlangıçta tek heceli veya hece tekrarına dayalı kelimeleri telaffuz eder. Çocukların kullandığı bu dili hepimiz biliriz. Bu dil sayesinde sizinle gayet iyi iletişim kurar. Ayrıca konuşmasını mimik ve hareketleri ile de pekiştirir. Örneğin babasının terliklerini göstererek "baba" der, bununla bu terlikler babamın, demek istemektedir. Ancak bütün erkekler onun için "baba"dır. Elma ya da patates onun için "top"tur. Aradaki farkları anlaması zamana bağlıdır ve zeka gelişimi ile birlikte seyrederek. Onun konuşmalarını taklit etmekten kaçının. Böyle davrandığınız takdirde doğrusunu öğrenmesini geciktirmiş olursunuz.

İki yaşına doğru, iki ayrı kelimededen meydana gelen cümleler kurmaya başlar. Anladığı, anlamını bildiği kelime sayısı kullandıklarından kat kat fazladır. Verdiğiniz komutları gayet iyi anlar. Ancak anladığı her şeye tepki göstermesini beklemeyin, anladığı halde duymazdan gelebilir.

Kurduğu cümlelerde vurgunun da büyük önemi vardır. Aynı ifade vurgusuna göre hem cevap, hem de soru, hatta bir rica da olabilir. Örneğin "baba, atta", demesi, "babam dışarı gitti", anlamına geldiği gibi, aynı zamanda "babacığım, beni gezmeye götürür müsün" türünden bir rica da ifade edebilir.

Üç yaş civarındaki çocuk, artık daha bol sözcük kullanabilmektedir. Cümleleri dilbilgisi yönünden bozukluklar gösterebilir, ama önemli olan ifade etmek istediği fikirdir. Bu yaşta bile "ç" ya da "r" gibi bazı harfleri çıkaramayabilir. Bunun için telaşa kapılmanıza gerek yoktur; asla da alay etmeyin. Ancak tam tersi bir davranışla doğru telaffuz etmesi için de zorlamayın. Zamana bırakmak en iyisidir.

Sıklıkla karşılaşılan sorunlardan birisi, bu yaşlarda çocuğun kekeleymesidir. Bu yaşta kekeleymek doğal karşılanmalıdır. Küçük yumurcak yeni kelimeler öğrenmekte ve bunları kullanmak istemektedir. İlginç cümleler kurar, kelimeleri yersiz kullanır. Bu gibi durumlarda konuşmasına müdahale etmektense sabırla dinlemeyi tercih etmelisiniz. Kekeleyenin bir başka nedeni de, çocuğun gereksiz yere korkutulmasıdır. "Seni dilenciye veririm" ya da "seni bırakırım" türünden tehditleri çocuk gayet ciddiye alır ve bundan korkar. Korku ile beraber gerginleşir, huysuzlaşır. Buna mahal vermemelisiniz.

Çocuğun güzel konuşması için yapabileceklerinizi şöyle sıralayabiliriz:

- 1- *İhtiyaçlarını zamanında karşılayın.*
- 2- *Davranışlarınızı sevgi ile süsleyin. Sevginizi ifade etmekten kaçınmayın ve ondan gelecek sevgi tezahürlerine olumlu cevaplar verin.*
- 3- *Konuşmalarını sabırla dinleyin.*
- 4- *Sorularını asla cevapsız bırakmayın, merakını mutlaka giderin.*
- 5- *Yaptığı telaffuz yanlışlıklarını düzeltmek için üzerine varmayın, asla alay etmeyin.*
- 6- *Kulağınıza hoş gelse de, çocukça konuşmalarına prim verip onu taklit etmeyin.*
- 7- *Yapacağınız konuşmalar zekasını teşvik etmelidir; san' muamelesi yapın.*
- 8- *Yaşına uygun oyun malzemeleri ve resimli kitaplar verin.*
- 9- *Resimli kitaplardan hikayeler okuyun.*
- 10- *Ses tonunuza ve mimiklerinize özen gösterin, çünkü o sizi taklit ederek öğrenmektedir.*
- 11- *Gerektiği zaman radyo, plak ve kasetlerden faydalanın.*

Bir yaşından sonra kelime kelime konuşmaya başlayan çocuk, kendine söylenenleri hafızasına kaydeder. Daha sonra doğru veya yanlış, kelimeleri kullanmaya başlar. Kelime hazinesi zamanla zenginleşir. Üç yaşına doğru cümle kurmaya, istek ve düşüncelerini açıkça anlatmaya başlar.

Bazı çocuklar konuşmakta geç kalmış olabilirler. Bu durumu, telaşa kapılarak, zeka geriliğine yorumlamak yersiz bir davranıştır. Öncelikle zeka geriliği olan bir çocuğun diğer yönlerden de geri kalacağını unutmamak gerekir.

Çocuğun her şeyinin normal olup henüz konuşmaması yalnızca çocuktan kaynaklanan bir durum değildir. Böyle bir şey söz konusu olduğunda çocuğumuzla yeterince ilgilenip ilgilenmediğimizi kendimize sormamız gerekir. Çocuğumuzla yeteri kadar meşgul oluyor muyuz? Bu yaşlardaki çocuklarla basit ve kısa cümlelerle konuşmak oldukça önemlidir. Uzun cümleler onu şaşırır, anlamasını zorlaştırır. Bunun yanı sıra onun diğer çocuklarla birlikte olması, konuşmasını hızlandırması açısından yararlı olacaktır.

Genellikle bütün çocukların ilk zamanlarda kelimeleri yanlış telaffuz ettiği görülür. Bu, dil ve dudaklarının acemiliğinden kaynaklanmaktadır. Bu durum hoşumuza gidebilir. Hatasını düzeltmesine yardım etmediğimiz için, bu eksiklik daha sonra çocuğun dilinde alışkanlık yapabilir. Bu yanlışları sevgi ve tatlılıkla düzeltmeye çalışmak en iyi çözüm yoludur.

Kekemelik genellikle erkek çocuklarında ve bir-dört yaş arasında görülebilir. Bu, bazı durumlarda ırsi de olabilmektedir. Solak olan bir çocuğun sağ elini kullanması sonucunda da kekemlikle karşılaşılabilir. Heyecanlı olaylar karşısında da çocuğun kekeleyiği görülebilir. Bu yaşlarda kekelemeye başlamış olan çocuklarda söz konusu durum bir süre sonra geçer. Eğer kekelemenin sebebi bilinmiyor ve uzun süredir devam ediyorsa bir doktora gitmekte fayda vardır.

Zeka Gelişimi

Çocuğunuz, büyüdüğünde ulaşacağı zeka kapasitesinin hemen hemen yarısını bu dönemde geliştirir. Sürekli yeni bir şeyler öğrenir ve öğrendiklerini kullanır. Sorunlara çözüm arayışı içerisinde uyum yeteneğini geliştirir. Örneğin, sizin istemediğiniz bir davranışı yaparken kızacağınızı gayet iyi bilir. Bir şeyler karıştırırken en içten davranışı ile tepkinizi yumuşatmayı dener. Tepkiniz kararlı değil ise, bu zaafınızı sonuna kadar kullanır. Bütün bu davranışlar zeka-sındaki gelişmenin bir belirtisidir. Yüzünüzün asık olduğunu bir kez görmesin, bütün marifetlerini sergileyerek sizi eğlendirmeye çalışır. Zeka, olaylara uyum yeteneğidir. Zeki insan olaylara çabuk u-

yum sağlar. Ancak tek bir davranışı çabuk kavramak zeka değildir, önemli olan bu yeteneği çeşitli alanlarda gösterebilmektir.

Bir yaşındaki çocuğunuz, zekasının gelişmesine bağlı olarak bir amaca yönelik davranışlar sergiler. Amacının önündeki engelleri bertaraf etmesini öğrenir. Bildiği çözüm yollarından faydalanarak amacına varmayı dener, örneğin sandalyeyi çekerek bir yere tırmanmaya çabalar.

Kaybolan oyuncuğunu arar, fakat en son nerede bıraktı ise orada aranır. Eşyanın saklanmış olabileceğini akıl edemez. Örneğin kafasını bir yere sakladığında, sizin onu göremediğinize inanır. Bu tür oyunlar onun zeka gelişmesi açısından büyük önem taşır.

Çocuk bu yaşta bazı davranışları önceden kestirebilir. Örneğin gezmelik elbiselerinin sokağa çıkmak anlamını taşıdığını gayet iyi bilir. Sevmediği yiyecekleri görür görmez ağını kapar. İki yaşından itibaren çocuğunuz, sorunlarını düşünerek çözme yeteneğini geliştirir. Yapmak istediğini kafasında belirler ve ondan sonra işe girer. Örneğin uzunca bir sopa kullanarak divanın altına kaçmış topunu almaya çabalar.

Artık bazı davranışlarını hafızasında saklayabilmektedir. Daha önce gittiğiniz bir yere ikinci kez gittiğinizde bunu hatırlar. Misafir çocukların davranışlarını onlar gittikten sonra tekrarlar. Olayları soyutlamasını öğrenmeye başlamıştır. Evcilik oynarken kendi hayal gücünü de zorlayarak değişik roller üstlenebilir.

Bütün bu davranışların yanı sıra, artık birkaç sayıyı da aklında tutabilmektedir. Buna karşılık zaman kavramı henüz gelişmemiştir. Sa-dece şimdiki zaman vardır ve ancak bazı olaylara dayanarak za-

man kavramını geliştirir. Orneğin babası eve geldiği zaman akşam olmuştur.

Üç yaşından itibaren kare, üçgen veya daire gibi şekilleri birbirinden ayırt edebilir. Aynı renkteki benzer şekilleri eşleştirebilir. Bazı renkleri tanır. Tanıdığı kişilerin fotoğrafını gördüğünde kim olduğunu bilebilir.

Çocuğunuzun bu davranışları sergileyebilmesi, çok büyük ölçüde doğuştan getirdiği zeka düzeyi ile doğru orantılıdır. Ancak aynı ölçüde de, sizin göstereceğiniz ilgi ile yetenekleri gelişecektir. Merakını gidermek yolunda atacağınız her adım, eğitimi için harcayacağınız her çaba, bir tohum halindeki zekasının filizlenmesine katkıda bulunacaktır.

Çocuk ve Merak

Çocuğunuz çevresinde olup bitenle yakından ilgilidir. Kendince bu olup biteni araştırır, deneyler yapar, yenilikler peşinde dolaşır. Zekasının gelişimi için bunun şart olduğunu artık biliyorsunuz. Gördüğü, duyduğu her şeyi merak eder. Bu merak yaradılışının gereğidir, belki bu çok zaman sabrınızı zorlayabilir, ancak ona anlayış göstermelisiniz. Bu merak olmasa idi, hiçbir şey öğrenemeyebilirdi.

Çocuk bazı şeyleri deneyerek öğrenir, örneğin soba elini yakmalıdır, ancak o zaman sobanın elini yakacağını anlar. Gene de keşfedemeyeceği şeyleri size sorarak öğrenmek ister. Baştan savma cevaplarla yetinmez. Aynı soruyu tatmin oluncaya dek defalarca

sorar.

İki üç yaşından itibaren cinsiyetinin farkına varır ve bununla ilgili sorular yöneltir. Vereceğiniz cevaplar mutlaka gerçeğe uygun olmalıdır. Çocuk, kadın erkek farklılıklarını kavrayabilmelidir.

Aynı biçimde, nasıl doğduğunu da öğrenmek isteyecektir. Aynen cinsellik konusunda olduğu gibi, bu konuda da yaşına uygun ve gerçeğe çelişmeyen cevaplar vermelisiniz. Hiçbir çocuk kendisini leyleklerin getirdiği masalına inanmaz. Bu tür yalanlarla inanırlığınızı da sarsmış olursunuz, ki bu ona yapabileceğiniz en büyük kötülüktür. Gereksiz ayrıntılara girmeyin, ama istediği cevabı mutlaka verin. Verdiğiniz cevap onu küçümsememelidir; "büyüyünce, anlarsın" demek bir cevap değil, aksine merakını daha da arttırmak demektir. Bu soruyu soracak yaşa gelmesi, cevabını alacak yaşa geldiği anlamını taşır.

Bu yaşlar arasındaki çocuklarda, eline aldığı herşeyi fırlatıp atma ve eşyaları birbirlerine vurarak değişik sesler çıkartma çok sık görülür. Bu şekilde davranarak, yaptığı hareketin sonuçlarını gözleyecek, algılayacak ve öğrenecektir. Bu uğraşını gerçekleştirirken kaslarıyla birlikte çeşitli organlarını da uyumlu bir biçimde çalıştırması, bedensel gelişimini de hızlandıracaktır. Bütün bunların yanı sıra yaptıklarından ve başardıklarından büyük bir zevk duyacaktır. Renkli resimli kitaplar bu yaş çocukları için zihin gelişimi açısından oldukça faydalıdır. Bu kitaplar vasıtasıyla, varlıklar ve onların görüntüleri ile bağlantı kurar. Bu resimlerin yardımı ile çeşitli hayvanların adları ve çıkardıkları sesler öğretilir.

Başlangıçta yalnızca atmak, vurmak ve etrafa dağıtmak için kullanılan malzemeler, daha sonra yanyana, üstüste konularak yapılan çalışmaların malzemesi olurlar. Bu yaş çocuklarında çizmek ve ka-

ralamak için de büyük istek vardır. Kendisinin rahatça kullanabileceği büyük bir kağıda yapacağı karalamalar, göz ve el uyumunun yanı sıra renk konusundaki bilincinin temellerinin de atılmasını sağlar.

Çocuk ve Vücudu

Çocuklar küçük yaşlardan itibaren cinsel organları ile oynamayı pek severler. Anneler de bu tür davranışları engellemek gereğini hissederler. Oysa, "çek elini" türünden bir yasaklama çocuğun merakını iyice tahrik eder. Çocuk ayıbın ne olduğunu henüz bilmemektedir, cinsel organı ellemek onun için başparmağını emmek kadar doğaldır. Başkalarının yanında da bu tür davranışlarda bulunduğu anda, çocuğa gereksiz cezalar verilmemelidir. Örneğin başkalarının yanında çıplak gezilmemesi gerektiğini ancak zaman içerisinde anlar. Çocuk, ayıbı baskı ve tehditle değil, uyulmamasının sonuçlarını görerek, hissederken öğrenmelidir. Baskı ile ancak bu davranışını gizli biçimde sürdürmesine zemin hazırlarsınız. Alabileceğiniz en büyük önlem, çocuğun dikkatini başka yöne çekmektir.

Bu davranışı sizi ürkütmesin, ama aşırıya varmasına da izin vermeyin. Sevgiye muhtaç, istediği sevgiyi istediği biçimde alamayan çocuklar cinsel organları ile aşırıya varan boyutlarda oynarlar. Böyle bir durum varsa, önce çocuğun sevgi açlığı giderilmelidir; gerisi kendiliğinden gelecektir. Abartmayın, paniğe kapılmayın ve asla gereksiz cezalar vermeyin.

Büyüklerin hoşlanmadığı, çocukların ise severek yaptığı davranışlardan bir diğeri de parmak emmektir. Bu davranış bir yaşına kadar çocuğun vücudunu tanıma ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Üç yaşına kadar normal karşılanmalıdır. Burada da önemli olan sevgi ihtiyacının karşılanmasıdır. Ayrıca çocuğa toprakla oynaması için imkan tanınırsa, bu davranışının azaldığı görülecektir. Dikkatini başka yönlere çekmek de, alınacak diğer bir önlemdir.

Tuvalet Eğitimi

Tuvalet eğitimi, çocuğun tuvalet ihtiyacını haber vermeye başlaması demektir.

Eğitimin temeli, çocuğun bu ihtiyacını düzenleyen kaslarını denetim altına almaya başlamasıdır. Çocuklar bu olgunluğa bir buçuk-iki yaşlarında ulaşırlar. Ancak eğitime başlayabilmek için çocuğunuzun bu eğitime hazır olup olmadığını bilmeniz gerekir.

Çocuğunuzun tuvalet eğitimine hazır olup olmadığını nasıl anlarsınız?

- *Gün boyunca çişini az mı az kaçırıyor, yoksa bir kaç seferde bütün ihtiyacını giderebiliyor mu?*

- İki üç saatte bir altını açtığınızda kuru bulduğunuz oluyor mu?
- İhtiyacı belirlediği zaman yüz kaslarında ve mimiklerinde bir değişiklik oluyor mu?
- Küçük oyuncaklarını elinde
- Yüzündeki organları gösterebiliyor mu?
- Evin içindeki odalara kendi başına gidebiliyor mu?
- Basit işlerde sizi taklit edebiliyor mu?
- İsteddiğiniz bir eşyayı size getirebiliyor mu?

Çocuğunuz bu davranışları yapabiliyorsa, tuvalet eğitimi için hazır demektir. İki yaşındaki bir çocuğun bu davranışları becerebilmesi gerekir, ancak birkaç aylık bir gecikme sizi ürkütmemelidir.

Bunun yanısıra, çocuğun eğitimle ilgili bazı kelimeleri anlayabilmesi de gereklidir. "Islak- kuru, tuvalet ya da oturmak" gibi kelimeleri anlayamayan çocuğa gerekli eğitimi veremezsiniz; çünkü zaten sizi anlayamayacaktır.

Bu yaşta çocuğunuz olumsuz bir dönem geçirmektedir. Bağımsızlığını aramakta ve bunun yolu da size karşı çıkmaktan geçmektedir. Bu yüzden becerebildiği halde tuvalet konusunda size direnebilir. İnatlaşmayın. Çatışmaya girmeyin. Gereksiz yere otoriter davranmayın. Onu korkutmak yerine temiz olmanın vereceği rahatlığı anlatın, bu tutumunuz işinizi daha da kolaylaştıracaktır.

Tuvalet eğitiminde dikkat edilmesi gereken noktalar:

- Çocuğunuzun bu işe hazır olduğundan, yani yukarıdaki şartları taşıdığından mutlaka emin olun.
- Tuvaletini rahatça yapması için gerekli şartları temin edin, örneğin tuvalet iskemlesi veya lazımlık alın.
- Gündüzleri bez bağlamayı bırakın, ancak geceleri bunu sürdür-

melisiniz.

- *Çocuğunuzun hangi saatlerde ihtiy ve onu bu saatlerde tuvalete oturtmaya çalışın. Ancak oturtma işi ni abartıp bunu bir işkenceye dönüştürmeyin.*
- *Tuvalette yapması gerekenleri defalarca ve sevgi ile gösterin. Sabrı elden bırakmayın.*
- *Kakasını ellelemek istemesi gayet normaldir. Bu davranışı sizi ürkütmesin. Kakasının kötü, iğrenç bir şey olduğunu söylemeyin.*
- *Bu yaşta çocuk, kakasını vücudunun bir parçası olarak görür. Dökülmesini anlayamaz. Bırakın sifonu kendisi çeक्सin ya da lazımlığı kendisi döksün.*
- *Başardığında ödüllendirin, sarılın, öpün, ama "tuvaletini söylemezsen seni sevmem" gibilerinden tehditlerin onu ürküteceğini ve geri tepebileceğini de unutmayın.*
- *Eğitimine gereken süreyi ayırın. Birkaç güne sığdırmaya çalışmayın.*
- *Sinirli, telaşlı davranmayın; ümitsizliğe kapılmayın; asla yalvarmayın.*
- *Uzun süre bu işi başardıktan sonra arada ufak tefek bazı kaçır maları hoş görmelisin normaldir. Bunu bir kaza olarak niteleyin ve üzerinde durmayın.*

Çocuğun Korkuları

Çocukların korku ile tanışmaları daha ilk aylardan itibaren başlar. İlk korkusu, annesinin kendisini terkedeceği korkusudur. Büyüme-ye başladıktan sonra sık sık ağlayarak uykusundan uyanabilir. O anki korkularını kucağınıza alıp, severek, okşayarak giderebilirsiniz. Çevresiyle olan iletişimi arttıkça, çevreyi daha iyi tanımaya başladıkça, korkularının boyutları da değişmektedir. Her ne kadar çevre ile iletişim kuruyorsa da, her şeyi tam olarak kavrayamadığı, çevreye göre daha güçsüz oluşu yüzünden birtakım korkulara kapılabilmektedir. Çocukların en büyük korkusu, yukarıda da belirtti-

ğimiz gibi anne-babasından ayrılma korkusudur. Bunu pekiştirecek davranışların meydana gelmesi, bu korkularının daha çok artmasına neden olur.

Günlük hayatta çocukların kavrayamadıkları birtakım olaylar da korku duymalarına neden olur. Gökğürültüsü, karanlık, kedi, köpek, kavrayamadığı gürültüler çocukları korkutabilir. Bunların yanı sıra, aile içindeki huzursuzluklar da çocuklar üzerinde olumsuz etki yapar. Tüm bu korkularının üstüne çocukla alay edilmesi, ayıplanması gibi yanlış davranışlar asla gerçekleşmemelidir. Diğer korkularının üzerine bir de ayıplanma korkusu eklenmesi, çocuğun gelişimi üzerinde olumsuz etki yapar.

Çocuklarda yaygın olarak gece ve rüyaların neden olduğu korkular da görülebilmektedir. Normalin dışında bir şey olmasa bile, karanlıkta her şey başka görüldüğü için geceler çocuklara korku verebilir. Perdenin hafifçe sallanması, içeriye birinin girdiği hissini verebilir. Gündüz fazla kulak verilmeyen sesler, gecenin sessizliğinde çok farklı olarak algılanırlar. Bu gibi durumlarda çocukların hayal güçleri olağanüstü çalışır. Televizyonda gördükleri veya dinledikleri masallar, daha sonra çok farklı biçimlerde canlandırılırlar. Küçükken çocukların bu durumlarının önüne geçmek zordur. Böyle zamanlarda en iyi çözüm, anne-babanın çocuklarına mümkün mertebe yakın olmalarıdır. Çocuk ayrı bir odada kalıyor ise, kapısı açık bırakılmalı ve gerektiğinde anne-babasının yanına gelebilmelidir.

Çocukların korkularını yenmeleri için mutlaka zaman gerekecektir. Bu zaman içerisinde bizden gelecek olan sevgi ve ilgi onlara en büyük destektir. Onlar için yapacağımız diğer bir yardım da korku suna inanmak ve durumuna anlayış göstermektir.

Kıskançlık

Bu yaşlardaki çocuklarda kıskançlık hissi oldukça fazla görülür. Bu durum çocuğu sinirli ve huysuz yapar. Yeni bir kardeşin gelmesi o güne kadar tek olan çocuğu oldukça zor bir durumda bırakır. Kıskanmamak gibi bir durum söz konusu değildir. Ancak bu kıskançlığı en aza indirmek için çok dikkatli hareket etmek gerekmektedir.

Bu yüzden aileye yeni bir bireyin, kendisine yeni bir kardeşin geleceğini önceden alıştıran söylemek gerekir. Doğumdan sonra ise, çocuğun yaşantısında fazla bir değişiklik yapılmaması, bu du-

ruma uyum göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Çocuğunuzun yanında bebekten fazla sık bahsetmemeniz gerekir. Bebeğe olan ilginizi görmemesi , aradaki kıskançlığı azaltması açısından önemlidir. Bebekle meşgul olurken yanınıza gelmek istediğinde onu engellemek gerekir.

Çocuğunuz kardeşini kıskandığından o da emzik emmek ya da sütü biberondan içmek isteyecektir. Bu isteğini geri çevirmeyin; yerine getirin. Bir süre sonra kendiliğinden vazgeçecektir. Aynı zamanda kıskançlığa da kapılmayacaktır.

Zaman zaman ondan bebeğe yardım etmesini isteyebilirsiniz. Ara sıra kardeşini kucağına alması aradaki mesafeyi kapatması açısından faydalı olacaktır.

Kardeşini kıskanan bir çocuk zalimce davranarak canını acıtmak isteyebilir. Bu gibi durumlarla karşılaştığınızda çocuğu azarlamak doğru değildir. Azarlamak yerine yapmak istediğini engelleyip kucağına almak ve küçük kardeşinden daha fazla sevildiğine ikna etmek en doğru davranış olacaktır.

Kimi çocuklarda bu kıskançlık kardeşinden sık sık bahsetme şeklinde ortaya çıkabilir. Bir başkasında ise bu durum sürekli annesinin peşinde dolaşma şeklinde görülebilir. Kimi çocuk ise bu davranışını yatağını ıslatarak açığa çıkartır.

Bu durumdaki çocuklar kıskançlıklarını belli edenlere nazaran daha çok sevgi ve ilgiye ihtiyaç duyarlar. Davranışlarımızı ayarlarken bu durumu gözönünde bulundurmamız gerekir.

Çocuğun Eğitiminde Cinsiyetin Önemi

Çocukların cinsiyetlerine göre yetiştirilmesi, onların kız ve erkek oluşlarına göre uyguladığımız eğitimle olmaktadır. Kız çocuklarının daha ilk aylardan itibaren süslü püslü giydirilmesi, erkek çocuklarına göre daha çok özen gösterilmesi, bizim bu konudaki tutumumuzu belirler. Kız çocukları ile erkek çocuklarına alınan oyuncaklar da farklılıklar gösterir. Çocuk büyümeye başladıkça, ondan beklenen davranış biçimleri de cinsiyetinin verdiği özellikleri taşıyacaktır. Erkek çocuklarının hoyratça davranmaları hoş görü ile karşılanırken, kız çocukların daha kibar ve görgülü hareket etmeleri beklenir. Kız çocukları, "cici kızım, tatlı kızım " diye sevilirken, erkek çocukları, "benim aslan oğlum" biçiminde övgüye tabi tutulurlar.

Bilinçli ya da bilinçsiz olarak anne-babalar, çocuklarının bu şekilde cinslerinin özelliklerini taşıyan hareketlerini desteklerler. Aksi davranışlar hoş karşılanmaz ve engellenir. Zaman zaman bu tür davranışlara ceza bile verilebilir.

Çocuğun cinsiyetine uygun eğitim verilmesi büyük önem taşır. Ne var ki, erkek çocuğun sofraya hazırlanmasına yardımcı olması ya da kız çocuğunun basit bir tamir işini üstlenmesi abes karşılanmalıdır. Hatta teşvik bile edilebilir. Bu şekilde yetiştirilen çocuklar büyüdüklerinde aile hayatının müşterekliğini daha iyi kavrayacak ve buna uygun davranacaklardır.

Bu yüzden, ileride doğabilecek bu tür sorunların en aza indirilmesi, bizim bu yaşlarda vereceğimiz eğitime bağlıdır. Çocuk, kendisine verilen öğütlerden çok, çevresinde gördüğü gerçekleri esas alır. Kendisi eve geldiği zaman ayak ayak üstüne atıp hiçbir şeye

elini sürmeyen bir babanın erkek çocuğu da ileride büyük bir ihtimalle aynı şekilde davranma hakkını kendisinde görecektir.

Kız çocuğunun, hoplayıp zıplayarak oynamaya hakkı olduğu gibi erkek çocuğunun da söylenenin tam tersine ağlamaya hakkı olmalıdır. Ağlamak da gülmek kadar tabii bir davranıştır. Erkek çocuğunu ağladığı için küçümsemek onun duygusal gelişimine olumsuz yönde etki yapar.

Çocuğunuz ve İstekleri

Bu yaşlardaki çocukların birçok kavramı tam olarak anlayamadıkları bilinen bir gerçektir. Ancak okul yaşına geldikleri zaman tam olarak kavramayı öğrenirler. Çocuğa daha sonra gezmeye gideriz dememiz birşey ifade etmeyebilir ama, üç kere yatıp kalktıktan sonra gezmeye gideceğiz dememiz onun daha iyi anlamasını sağlayacaktır.

Çocuğumuzun birtakım istekleri bazen bulunduğumuz durum itibariyle yerine getirilemeyecek türden olabilir. Çocuk, isteği yerine ge-

tirilmediği için huysuzluk edecek ve sonuçta da cezalandırılacaktır. Bu gibi durumlar hem çocuğu hem de bizi elbette ki üzecektir. Çocuğunuzun huysuzluğu alışkanlık haline getirmemesini ve bu şekilde inatlaşarak isteklerinin yerine getirilmeyeceğini öğretmek istiyorsunuz. Peki, bunu nasıl öğreteceğiz?

Artık birtakım şeyleri kendi başına yapabilen çocuğunuz, istersiniz ki hep kendisi yapsın. Bazen sizden ilgi görmek için yemeğini sizin yedirmenizi veya yürüyebildiği halde kucağınızda gitmeyi isteyebilir. Böyle durumlarda siz yine de kendi işini kendi yapsın diye ısrar eder ve bu tür davranışlarının karşılandığı dönemin geçtiğini hatırlatırsanız çocuk ister istemez büyük bir hayal kırıklığına uğrayacaktır. Çocuğa hem büyük hem de küçük muamelesi yapmak, onun iç dünyasında fırtınalar kopmasına neden olacaktır. Çocuk sürekli olarak yasaklar ve sınırlamalarla karşılaştığında hangi isteğinin gerçekleşeceğini, hangisinin gerçekleşmeyeceğini kestirmekte güçlük çekecektir. Bu durum çocuğun gereksiz yere bocalamasına neden olur. Çocuğun isteklerinin aşırı şekilde engellenmesi onun zamanla inatçı ve sürekli karşı çıkan bir tabiat geliştirmesine neden olacaktır. Bu huylarının şiddeti bizim ona göstereceğimiz tutuma bağlıdır.

Genel olarak bu tür davranışları engellemenin en yaygın yolu, dayak olarak tanımlanır. Fakat dayak bir çözüm olmadığı gibi, pek çok sorunu da beraberinde getirir. Sürekli dayak yiyen bir çocuk zamanla buna alışacak ve dayak ilk başlardaki etkinliğini elbetteki azaltacaktır. Sürekli dayak, çocuğun istenmeyen bir takım huyları edinmesine de neden olur.

Dayak yiyeceği için, anne-babasının istemediği bir şeyi yaptığında yalancılığa ve gizleme yöntemine başvuracaktır.

Alt tarafı bir dayak diye düşünerek, yapacağı hareketin onaylanıp onaylanmaması fazla bir şey ifade etmeyecektir.

Çocuk, ilgiyi üzerine çekmek için hırçınlık ve sinirlilik gösterecektir. Tutarlı bir davranış sergilemeyen anne-babaya karşı çocuk, ister istemez güvensizlik duyacaktır.

Ne yaparsa yapsın yanlış olduğunu düşünüp; beni sevmiyorlar diye düşünen çocuğun, anne-babasına karşı korku duyması kaçınılmazdır.

Kısa bir süre için çözüm olan dayak, ilerisi için pek çok zararı da beraberinde getirir. Önemli olan çocuğun yanlış davranışının kökenine inebilmektir. Hiç kimse doğuştan kötü değildir, ancak çevrenin kişi üzerindeki olumsuz etkileri dikkate alınmalıdır.

Çocuğunuzu dövmek kadar, onu hayal mahsulü yaratıklarla ürkütme de sakıncalıdır. "Öcü" ya da "polis" korkusu çocuğunuzu sindirebilir, belki uslu davranmasını da sağlayabilir. Ancak korku ile tesis edilmiş bir otorite gerçek otorite değildir ve her an için yıkılmaya adaydır.

Bu konuda yapılabilecek en büyük yanlışlık, çocuğu babası ile korkutmaktır. "Akşam, baban eve geldiğinde seni söyleyeceğim" türünden tehditler çok yanlıştır. Böylesi bir davranış içerisindeki anne her şeyden önce kendi yetersizliğini ifade etmektedir ve kendisini çocuğu ile başedemeyen bir konuma sokmaktadır. Ayrıca çocuk, babasını kendisini seven bir büyük olarak değil sadece cezalandıran bir hakem olarak görmeye zorlanmaktadır. Çocuğunuzun evdeki hayatı; başarıları ve başarısızlıkları; övgüye değer davranışla-

rı ve yaramazlıkları konusunda babasına bilgi vermek anne olarak hakkınızdır. Ancak bu, hiçbir zaman bir şikayet havasına büründürülmemelidir.

Vurgulanması gereken temel bir nokta da, asla çocuğunuza karşı sevgiyi bir tehdit unsuru olarak kullanmamanız gerektiğidir. " Böyle davrandığın için seni sevmiyorum" diyerek çocuğu tehdit etmek çok sakıncalıdır. Bu tür tehditleri, çocuklar çok fazla önemserler ve kırılırlar. Onu her şartta sevdiğinize ve ancak onun iyiliğini istediğinize inanmalıdır. Buna inanmadığı takdirde kendisini bir boşlukta hisseder. Sevilmek onun en doğal hakkıdır ve bu doğuştan elde edilmiş, vazgeçilemez bir haktır. Bu hakkını elinden almamalısınız. Sizin çocuğunuz olması, onu sevmek için yeterli olmalıdır.

AİLE EĞİTİMİ DİZİSİ

2

ÇOCUĞUN EĞİTİMİ

(1-3 YAŞ ARASI)

Bu dizi, Aile Araştırma Kurumu'nun
doğrudan doğruya
Türk ailesinin hizmetine sunduğu
çalışmalardan biridir.
Dizde yer alan kitaplar, geçmişimizi
bugünümüzü ve yarınımızı kuşatan
geniş açılı bir perspektifle hazırlanmıştır.
Çocuk eğitminden görgü kurallarına,
çalışan annenin sorunlarından
beslenme konularına kadar
aile hayatının
hemen her boyutunu kapsayan bu dizinin
tüm aileler için yararlı bir başvuru kaynağı
olarakına inanıyoruz.

ISBN 975 19 0509 5